

ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูล

ดร.กิตติมา อัครนพวงศ์

รองศาสตราจารย์ประจำกลุ่มวิชาการบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐกิจ
(บัญชีการเงิน)

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 4 สิงหาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 17 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 2 กันยายน 2563

บทคัดย่อ

จากการที่สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินและมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน มาถือปฏิบัติกับงบการเงินที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป การบัญชีป้องกันความเสี่ยงถือเป็นประเด็นสำคัญในมาตรฐานการรายงานทางการเงินทั้งสองฉบับดังกล่าว เนื่องจากในการดำเนินงานของกิจการ กิจการย่อมเผชิญกับความเสี่ยงในหลายรูปแบบ เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยหรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าในอนาคต ดังนั้นกิจการจึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงหรือลดฐานะเปิดต่อความเสี่ยงดังกล่าว ในบทความนี้จึงได้สรุปข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินทั้งสองฉบับ ประเภทของอนุพันธ์ที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ประเภทของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ตัวอย่างการบันทึกบัญชีการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด และผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงินและการเปิดเผยข้อมูล นอกจากนี้ ในบทความมีการยกตัวอย่างงบการเงินของกิจการที่ใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยง การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีป้องกันความเสี่ยงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

คำสำคัญ: การบัญชีป้องกันความเสี่ยง งบการเงิน การเปิดเผยข้อมูล

The Effects of Hedge Accounting on Financial Statements and Disclosures

Dr.Kittima Acaranupong

Associate Professor of Corporate Accounting Group

(Financial Accounting)

School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce

Received: August 4, 2020

Revised: August 17, 2020

Accepted: September 2, 2020

ABSTRACT

Thailand Federation of Accounting Professions (TFAC) has announced Thai Financial Reporting Standard 7 Financial Instruments: Disclosures and Thai Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments which are applied for financial statements beginning on or after 1 January 2020. Hedge accounting is the important aspect in both financial reporting standards. The firms' operation will be affected from the risks in many situations for such as foreign exchange rate risk, interest rate risk, or the changes in commodity's price risk in the future. Therefore, the firms should use the financial instruments for hedging or reducing these exposure risks. This article summarizes the requirements of hedge accounting described in both financial reporting standards, type of derivatives for hedging, type of hedge accounting, the example of accounting recording of cash flow hedge and the effects of hedge accounting on financial statements and disclosures. In addition, the article also shows the example of financial statement of firm which uses the hedge accounting, hedge accounting disclosures in the notes to financial statements and prior research related to hedge accounting.

Keywords: Hedge Accounting, Financial Statements, Disclosures

ความสำคัญของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standard 7 Financial Instruments: Disclosures) และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments) มาถือปฏิบัติกับงบการเงินที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป การบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นเรื่องหนึ่งในมาตรฐานการรายงานทางการเงินสองฉบับดังกล่าว การบัญชีป้องกันความเสี่ยงถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะกิจการที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ เช่น การซื้อขายสินค้าที่เป็นเงินตราต่างประเทศ กล่าวคือ บริษัทดังกล่าวจะเผชิญกับความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Rate Risk) ซึ่งบริษัทย่อมต้องการลดความเสี่ยงดังกล่าวโดยใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการกับฐานะเปิดต่อความเสี่ยง (Exposure) ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคต ซึ่งอาจส่งผลต่อกำไรหรือขาดทุน เช่น หากกิจการขายสินค้าไปยังต่างประเทศ บริษัทจะมีสินทรัพย์ทางการเงินคือ ลูกหนี้การค้าที่เป็นเงินตราต่างประเทศ หากในอนาคต ค่าเงินตราต่างประเทศอ่อนค่าลง กิจการจะเกิดรายการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ในทางตรงกันข้ามหากค่าเงินตราต่างประเทศแข็งค่าขึ้น กิจการจะเกิดรายการกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนในงบกำไรขาดทุน นอกจากความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนแล้ว ความเสี่ยงอื่นที่กิจการจะเผชิญในการดำเนินธุรกิจ เช่น ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) ความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ (Risk from Net Investment in a Foreign Operation) ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของราคาสินค้า (Risk from Volatility of Commodity's Prices) ซึ่งกิจการย่อมไม่ต้องการที่จะประสบกับความเสี่ยงต่าง ๆ ข้างต้น ซึ่งจะส่งผลให้กำไรของกิจการมีความผันผวน ดังนั้นกิจการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้เครื่องมือทางการเงิน เช่น สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward Contract) สัญญาสิทธิเลือกซื้อ (Call Options) สัญญาสิทธิเลือกขาย (Put Options) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นการแสดงผลกระทบของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงต่องบการเงิน กิจกรรมในการบริหารความเสี่ยงจะใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการกับฐานะเปิดต่อความเสี่ยงที่มีความผันผวนต่อกำไรหรือขาดทุนหรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หรืออาจกล่าวได้ว่าการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นเทคนิคในการปรับหลักเกณฑ์ตามปกติสำหรับการรับรู้รายการกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและรายการที่ป้องกันความเสี่ยง ดังนั้นจะเป็นการรับรู้รายการในกำไรหรือขาดทุนหรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในงวดเดียวกัน การบัญชีป้องกันความเสี่ยงถือเป็นทางเลือก ไม่ใช่การบังคับ ดังนั้นกิจการจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยง

ความหมายของอนุพันธ์

อนุพันธ์ (Derivatives) ถือเป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่งที่บริษัทใช้ในการป้องกันความเสี่ยง โดยมูลค่าของอนุพันธ์จะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสดของสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Assets) อนุพันธ์ไม่ได้มีค่ามาจากกระแสเงินสดของตราสารเอง คำนิยามของอนุพันธ์ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน ภาคผนวก ก ได้ระบุว่า อนุพันธ์ หมายถึง เครื่องมือทางการเงินหรือสัญญาอื่นภายใต้ขอบเขตของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับนี้ ที่มีลักษณะทั้งสามข้อดังต่อไปนี้

1. มูลค่าของเครื่องมือทางการเงินเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระบุไว้ เช่น อัตราดอกเบี้ย ราคาของเครื่องมือทางการเงิน ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตราอันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตหรือดัชนีความน่าเชื่อถือด้านเครดิต หรือตัวแปรอื่น โดยมีเงื่อนไขว่ากรณีของตัวแปรอื่นไม่ใช่ตัวแปรทางการเงิน ตัวแปรนั้นไม่ใช่ตัวแปรที่เฉพาะเจาะจงกับคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (บางครั้งเรียกว่า รายการอ้างอิง)
2. ไม่มีการจ่ายเงินลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มแรก หรือจ่ายด้วยจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับสัญญาประเภทอื่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าในลักษณะเดียวกันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยตลาด
3. การรับหรือจ่ายชำระจะกระทำในอนาคต

ประเภทของอนุพันธ์ที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง

ประเภทของอนุพันธ์ที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมาตรฐาน หรือสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures Contract) และสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่เป็นมาตรฐาน หรือสัญญาฟอร์เวิร์ด (Forward Contract) ทั้งสองสัญญาเป็นสัญญาที่มีการตกลงกันระหว่างบุคคลหรือสถาบันซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายมีทั้งผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญาตกลงกันว่าจะมีการซื้อขายสินทรัพย์ในอนาคตซึ่งอาจจะเป็นสินทรัพย์ที่มีตัวตนหรือสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เช่น สินทรัพย์ทางการเงิน โดยทั้ง 2 ฝ่ายมีภาระผูกพันตามสัญญา ผู้ขายมีหน้าที่ในการส่งมอบสินทรัพย์ในอนาคต ผู้ซื้อมีหน้าที่ชำระราคาในอนาคต ความแตกต่างระหว่างสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมาตรฐานและสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่เป็นมาตรฐาน อยู่ที่การดำเนินการ หากเป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมาตรฐาน หรือสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures Contract) มีการดำเนินการที่เป็นทางการโดยบริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (Thailand Futures Exchange: TFEX) ทำหน้าที่ออกสัญญามาตรฐาน ใน 1 สัญญา มีระบุสินทรัพย์อ้างอิงที่จะซื้อขายในอนาคตว่าเป็นกี่หน่วย เช่น SET50 Index Futures นอกจากนี้ในประเทศไทย ยังมีสัญญาฟิวเจอร์สประเภทอื่น เช่น สัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร (สัญญาฟิวเจอร์สแผ่นยางรมคว้นชั้น) 3) สัญญาฟิวเจอร์สทองคำแท่ง

สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่เป็นมาตรฐาน หรือสัญญาฟอร์เวิร์ด (Forward Contract) เป็นการตกลงกันเองระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งด้านหนึ่งมักจะเป็นธนาคารพาณิชย์ ทำหน้าที่เป็นคู่สัญญาโดยสัญญาฟอร์เวิร์ดเป็นสัญญาที่ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนหรือไม่มีข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐาน

2. สัญญาสิทธิหรือสิทธิทางเลือก (Options) เป็นสัญญาที่ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อ หมายความว่า ผู้ซื้อมีสิทธิในการเลือกว่าจะทำตามสัญญาหรือไม่หรือจะทิ้งสัญญานั้นไป แต่ผู้ขายมีพันธะต้องส่งมอบสินทรัพย์อ้างอิงตามที่ตกลงกันได้ หากผู้ซื้อขอใช้สิทธิ ในปัจจุบัน ในประเทศไทยมีการซื้อขายสัญญาสิทธิในตลาด TFEX เพียงประเภทเดียวคือ SET50 Index Options

3. สัญญาแลกเปลี่ยน (Swap) เป็นสัญญาที่มีการแลกเปลี่ยนกระแสเงินสดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตระหว่างคู่สัญญา โดยก่อให้เกิดภาระผูกพันที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามในการที่จะส่งมอบกระแสเงินสดระหว่างกันตามงวดที่กำหนดตลอดอายุสัญญา โดยปกติ สัญญาแลกเปลี่ยนจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Swap) หรือสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Swap)

รายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง

ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน ได้ระบุว่า รายการที่เข้าเงื่อนไข ต้องมีลักษณะดังนี้

1. รายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงสามารถเป็นได้ทั้งสินทรัพย์หรือหนี้สินที่ได้รับรู้รายการแล้ว สัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้รับรู้รายการ รายการที่คาดการณ์ (รายการที่ไม่มีข้อผูกมัด แต่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต) หรือเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 เป็นรายการเดี่ยว หรือ

1.2 กลุ่มของรายการซึ่งรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงสามารถเป็นส่วนประกอบของรายการหรือกลุ่มของรายการดังกล่าวได้

2. รายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงต้องวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ

3. หากรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงเป็นรายการที่คาดการณ์ (หรือส่วนประกอบของรายการที่คาดการณ์) รายการนั้นต้องมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแนในระดับสูงมาก

4. ฐานะเปิดโดยรวมซึ่งเป็นการรวมกันของฐานะเปิดที่เข้าเงื่อนไขของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงและอนุพันธ์ อาจเลือกกำหนดให้เป็นรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงได้ นอกจากนี้ รายการที่คาดการณ์ของฐานะเปิดโดยรวมถือเป็นรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง ถ้าฐานะเปิดโดยรวมมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแนในระดับสูงมาก เช่น หากมีการวางแผนการซื้อวัตถุดิบในอนาคต มีการจัดทำเป็นแผนที่ชัดเจนและผ่านการอนุมัติจากมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารของบริษัท และเมื่อรายการดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วก็จะไม่เป็นรายการที่คาดการณ์อีกต่อไป

การเข้าเงื่อนไขการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน ได้ระบุว่าความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงเข้าเงื่อนไขการบัญชีป้องกันความเสี่ยง เมื่อเป็นไปตามเกณฑ์ทุกข้อดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยง ประกอบด้วยเพียงเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง

2. ณ การเริ่มต้นของความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยง กิจการมีการเลือกกำหนดและการจัดทำเอกสารที่เป็นทางการที่ระบุถึงความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยง และวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง

3. ความสัมพันธ์ในการป้องกันความเสี่ยง เป็นไปตามข้อกำหนดของความมีประสิทธิภาพในการป้องกันความเสี่ยงทุกข้อดังต่อไปนี้

1. มีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ดังนั้นจึงมีการคาดการณ์ว่ามูลค่าของเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงกับรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงจะมีการเคลื่อนไหวในทิศทางตรงกันข้าม
2. ผลกระทบของความเสี่ยงด้านเครดิตไม่เหนือกว่าการเปลี่ยนแปลงมูลค่าอันเกิดจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากตามแนวคิดการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ควรมีการหักกลบระหว่างการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง เช่น หากกิจการมีการป้องกันความเสี่ยงจากรายการที่คาดการณ์การซื้อสินค้าในอนาคต กิจการจึงไปทำสัญญาล่วงหน้ากับคู่สัญญาในการซื้อสินค้าในอนาคตในราคาที่จะระบุไว้ล่วงหน้า หากสัญญาดังกล่าวไม่มีการค้าประกันและคู่สัญญามีความเสี่ยงด้านเครดิต ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงความเสี่ยงด้านเครดิตจะเหนือกว่าการเปลี่ยนแปลงมูลค่าอันเกิดจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง
3. อัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยงของความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงเท่ากับอัตราส่วนของปริมาณของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงซึ่งกิจการได้ป้องกันความเสี่ยงต่อปริมาณของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง อัตราส่วนป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวควรสอดคล้องกับกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง โดยการบริหารความเสี่ยงไม่อนุญาตให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างค่าน้ำหนักของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงกับเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ในบางกรณีความไม่สมดุลอาจเกิดจากเหตุผลเชิงพาณิชย์ เช่น มาตรฐานของสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures Contract) กำหนดให้ 1 สัญญา ประกอบด้วย การซื้อทองแดง 25 กรัม หากในอนาคตจำเป็นต้องใช้ทองแดงในการผลิตจำนวน 130 กรัม บริษัทไม่สามารถซื้อสัญญาฟิวเจอร์สได้พอดีกับปริมาณทองแดงที่จะใช้ในอนาคต ในกรณีนี้กิจการอาจต้องทำสัญญาจำนวน 5 สัญญา (125 กรัมหรือ 0.96:1) หรือ 6 สัญญา (150 กรัมหรือ 1.15:1) ทำให้ค่าน้ำหนักของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงกับเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงไม่สมดุล ส่งผลให้เกิดการป้องกันความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ประเภทของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน ได้ระบุประเภทของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hedge) คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะเปิดต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้ว หรือสัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้รับรู้รายการ หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้น อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งและมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน เช่น ความเสี่ยงของมูลค่ายุติธรรมที่สัมพันธ์กับลูกหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ หากค่าเงินตราต่างประเทศอ่อนค่าลง จะเกิดขาดทุนจากลูกหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ตัวอย่างดังกล่าวเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยน หรือในกรณีที่กิจการมีการกู้ยืมเงินที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ หากอัตราดอกเบี้ยในตลาดเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลต่อมูลค่ายุติธรรมของเงินกู้ยืม บริษัทจึงป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว โดยทำสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยจากอัตราดอกเบี้ยคงที่เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว (Interest Rate Swap: Fixed Rate to Float Rate)

2. การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (Cash Flow Hedge) คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะเปิดต่อความผันผวนของกระแสเงินสด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้วหรือรายการที่คาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงมาก หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้นและมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน เช่น กิจการมีการกู้ยืมเงินด้วยอัตราดอกเบี้ยลอยตัวทำให้จำนวนเงินที่กิจการต้องจ่ายมีความผันผวนขึ้นกับอัตราดอกเบี้ยในตลาดในอนาคต กิจการจึงทำการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดโดยทำสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยจากร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ (Interest Rate Swap: Float Rate to Fixed Rate)

การจัดประเภทความเสี่ยงในกระแสเงินสด หากเครื่องมือทางการเงินสามารถชดเชยหรือหักกลบความผันผวนของกระแสเงินสดได้ทั้งหมด ให้จัดประเภทเป็นการป้องกันความเสี่ยงเนื่องจากกระแสเงินสด หากไม่ผ่านเงื่อนไขการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด ให้จัดประเภทเป็นความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม ในกรณีที่เป็นการป้องกันความเสี่ยงของเงินตราต่างประเทศของสัญญาผูกมัด กิจการสามารถเลือกได้ว่าจะจัดเป็นการป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรมหรือการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด

3. การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ (Hedge of a Net Investment in a Foreign Operation) ตามที่นิยามไว้ในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความเสี่ยงดังกล่าวเกิดจากกิจการที่เสนอรายงานมีส่วนได้เสียในสินทรัพย์สุทธิของหน่วยงานในต่างประเทศ ซึ่งกิจการจะต้องมีการแปลงค่าหน่วยงานในต่างประเทศเพื่อทำงบการเงินรวมหรือวิธีส่วนได้เสียก็ตาม ซึ่งจะส่งผลให้งบกำไรขาดทุนของกิจการที่เสนอรายงาน ผลกำไรหรือขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงิน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน กิจการที่มีบริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือกิจการร่วมค้าในต่างประเทศจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว

ประเภทของการป้องกันความเสี่ยงและการรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง แสดงได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประเภทของการป้องกันความเสี่ยงและการรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง

ประเภทของการป้องกันความเสี่ยง	การรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง
1. ความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม	ให้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุน (หรือในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หากใช้เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงตราสารทุนที่กิจการเลือกที่จะแสดงการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น) นอกจากนี้ ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงต้องนำไปปรับปรุงกับมูลค่าตามบัญชีของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงและต้องรับรู้ในกำไรหรือขาดทุน อย่างไรก็ตาม หากรายการป้องกันความเสี่ยงเป็นตราสารทุนที่กิจการเลือกที่จะแสดงการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวต้องแสดงไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

ตารางที่ 1 ประเภทของการป้องกันความเสี่ยงและการรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง (ต่อ)

ประเภทของการป้องกันความเสี่ยง	การรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง
2. ความเสี่ยงในกระแสเงินสด	<p>ให้ปรับปรุงส่วนประกอบแยกต่างหากของส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง (สำรองการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด) จะปรับปรุงด้วยจำนวนที่ต่ำกว่าระหว่าง ผลสะสมของผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง นับจากการเริ่มต้นของการป้องกันความเสี่ยงและผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง นับจากการเริ่มต้นของการป้องกันความเสี่ยง</p> <p>ผลกำไรหรือขาดทุนในส่วนที่มีประสิทธิผลของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น</p> <p>ผลกำไรหรือขาดทุนในส่วนที่ไม่มีประสิทธิผลของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ไว้ในกำไรหรือขาดทุน</p>
3. ความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ	<p>ผลกำไรหรือขาดทุนในส่วนที่มีประสิทธิผลของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น</p> <p>ผลกำไรหรือขาดทุนในส่วนที่ไม่มีประสิทธิผลของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ไว้ในกำไรหรือขาดทุน</p>

ที่มา: ปรับปรุงมาจาก Thailand Federation of Accounting Professions. (2019). *Thai Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/94713>

ตัวอย่างการบันทึกบัญชีการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด

บริษัท ไทยวัสดุ จำกัด เป็นบริษัทที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ใช้สกุลเงินบาทเป็นสกุลที่ใช้ในการดำเนินงาน (Functional Currency) งบการเงินของบริษัท ไทยวัสดุ จำกัด เป็นงบการเงินที่ปิด ณ วันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี

บริษัท ไทยวัสดุ จำกัด คาดว่าจะมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อมารองรับกับการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ตารางการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่คาดว่าจะเริ่ม ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 ซึ่งผู้บริหารของบริษัท คาดว่าจะมีการซื้อวัตถุดิบเข้ามา ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 เพื่อเริ่มการผลิต ผู้ขายวัตถุดิบตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำให้บริษัทจำเป็นต้องจ่ายเงินในสกุลเงิน U.S. Dollar ให้กับผู้ขายวัตถุดิบ ผู้บริหารของบริษัทคาดว่าจะมีการจ่ายเงินซื้อวัตถุดิบจำนวน 100,000 หน่วยในราคาหน่วยละ U.S.\$3 ดังนั้นจึงมีรายการที่คาดการณ์ว่าต้องจ่ายเจ้าหนี้ค่าวัตถุดิบเท่ากับ U.S.\$300,000 ซึ่งคาดว่าจะมีการจ่ายชำระหนี้ค่าวัตถุดิบในวันที่ 30 กันยายน 25X2

ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 25X1 บริษัทจึงตัดสินใจทำสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) กับธนาคาร เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน สัญญาดังกล่าวเป็นการซื้อเงินสกุล U.S.Dollar และขายเงินสกุลบาท ซึ่งรายการคาดการณ์ดังกล่าวมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงมาก เนื่องจากมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารบริษัท

ได้ตัดสินใจออกผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างแน่นอน และมีการจัดซื้อเครื่องจักรใหม่และเตรียมความพร้อมในสายการผลิตใหม่ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 25X2 อัตราแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวข้องเป็นดังนี้

อัตราแลกเปลี่ยน	1 กรกฎาคม 25X1	31 ธันวาคม 25X1	31 กรกฎาคม 25x2	30 กันยายน 25X2
อัตราแลกเปลี่ยนทันที (Spot Rate) (บาท: U.S.\$)	31.0	31.6	30.7	29.6
อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Rate) (บาท: U.S.\$)	31.2	31.7	30.8	29.6

การประเมินกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของบริษัท

บริษัท ไทยวัสดุ จำกัด ใช้สกุลเงินบาทเป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน บริษัทมีฐานะเปิดต่อความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากบริษัทต้องมีการจ่ายชำระหนี้เป็นสกุลเงิน U.S.Dollar ในอนาคต ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนจะส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุนของบริษัทในสกุลเงินบาท โดยฐานะเปิดต่อความเสี่ยงเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นจากรายการคาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแนในระดับสูงมากอยู่ในสกุลเงินตราต่างประเทศ และรายการที่เป็นตัวเงิน (ในกรณีนี้คือ เจ้าหนี้การค้า) อยู่ในสกุลเงินตราต่างประเทศเช่นกัน

บริษัทป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวโดยการทำสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) กับธนาคาร ซึ่งคู่สัญญามีความน่าเชื่อถือทางเครดิตในระดับ A หรือสูงกว่า การป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวถือเป็นการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด เนื่องจากเป็นการป้องกันความเสี่ยงของฐานะเปิดต่อความผันผวนของกระแสเงินสดของรายการคาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแนในระดับสูงมาก

ความสัมพันธ์ของรายการป้องกันความเสี่ยง อัตราแลกเปลี่ยนทันทีของสัญญาฟอเวิร์ดถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง เฉพาะองค์ประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันทีที่จะรวมอยู่ในความสัมพันธ์ของรายการป้องกันความเสี่ยง

เอกสารป้องกันความเสี่ยง ณ วันเริ่มต้นสัญญา ณ วันเริ่มต้นสัญญา กิจการต้องมีการจัดทำเอกสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของรายการป้องกันความเสี่ยง โดยการระบุวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง การระบุเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง รายการที่ป้องกันความเสี่ยง ลักษณะของรายการป้องกันความเสี่ยง และแหล่งที่มาของการป้องกันความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิผล คำอธิบายวิธีการบริหารความเสี่ยงว่าฝ่ายบริหารมีการประเมินความมีประสิทธิภาพในการป้องกันความเสี่ยงอย่างไร

การประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง บริษัทต้องมีการประเมินประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง โดยต้องพิจารณาว่าความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงมีประสิทธิภาพหรือไม่ บริษัท ไทยวัสดุ จำกัด มีการประเมินความมีประสิทธิภาพของการป้องกันความเสี่ยงทุกครั้งที่การจัดทำงบการเงิน

ตัวอย่างการบันทึกบัญชีของบริษัท ไทยวัสดุ จำกัด

วันที่ 1 กรกฎาคม 25X1 บริษัทไม่ต้องบันทึกรายการบัญชี แม้ว่าวันที่ 1 กรกฎาคม 25X1 เป็นวันที่บริษัททำสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) กับธนาคาร

วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 บริษัทต้องทำการประเมินความมีประสิทธิภาพของการป้องกันความเสี่ยง เช่น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวันที่ของรายการที่คาดการณ์ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในจำนวนเงิน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความเสี่ยงด้านเครดิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของแหล่งที่มาของความไม่มีประสิทธิภาพของการป้องกันความเสี่ยง กล่าวโดยสรุป ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 การป้องกันความเสี่ยงของบริษัท ไทยวัสดุ จำกัด มีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างการคำนวณการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 เป็นดังนี้

อนุพันธ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1	อนุพันธ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1
มูลค่ายุติธรรมของสัญญาฟอร์เวิร์ด	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรม เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนทันที
จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$300,000	จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$300,000
อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 31.7 บาท	อัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 31.6 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 9,510,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 9,480,000 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31.2) 9,360,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31) 9,300,000 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า 150,000 บาท	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนทันที 180,000 บาท
อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 0.9961	อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 0.9961
มูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ 149,415 บาท	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าปัจจุบันขององค์ประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันที 179,298 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์	149,415 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาปัจจุบัน	179,298 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	(29,883) บาท

รายการบันทึกบัญชี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 เป็นดังนี้

25X1		Dr.	Cr.
จ.ค.31	อนุพันธ์	149,415	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	29,883	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง		179,298
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

ในกรณีที่กิจการเลือกกำหนดให้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าขององค์ประกอบราคาปัจจุบันของสัญญาฟอว์เวิร์ดเท่านั้น ไม่รวมองค์ประกอบของราคาล่วงหน้าในความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงและไม่ใช้วิธีการต้นทุนของการป้องกันความเสี่ยง (Cost of Hedging Approach) กิจการบันทึกรายการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 เป็นดังนี้ แทนรายการข้างต้น

25X1		Dr.	Cr.
จ.ค.31	อนุพันธ์	149,415	
	กำไรขาดทุน-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	29,883	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง		179,298
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 ซึ่งเป็นวันที่กิจการมีการซื้อวัตถุดิบจากผู้ขายวัตถุดิบที่ตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามแผนที่วางเอาไว้ กิจการมีการประเมินความมีประสิทธิภาพในการป้องกันความเสี่ยง ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 พบว่า กิจการมีการป้องกันความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับวันที่ 31 ธันวาคม 25X1

ตัวอย่างการคำนวณการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 เป็นดังนี้

อนุพันธ์ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2	อนุพันธ์ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2
มูลค่ายุติธรรมของสัญญาฟอเวิร์ด	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนทันที
จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$ 300,000	จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$ 300,000
อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 30.8 บาท	อัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 30.7 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 9,240,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 9,210,000 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31.2) 9,360,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31) 9,300,000 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (120,000) บาท	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนทันที (90,000) บาท
อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 0.9991	อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 0.9991
มูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ (119,892) บาท	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าปัจจุบันขององค์ประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันที (89,919) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ -119,892-149,415 บาท	(269,307) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าปัจจุบันขององค์ประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันที -89,919-179,298 บาท	(269,217) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	(90) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้าสะสม	(29,973) บาท

รายการบันทึกบัญชี ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 เป็นดังนี้

25X2		Dr.	Cr.
ก.ค.31	วัตถุดิบคงเหลือ (300,000 × 30.7)	9,210,000	
	เจ้าหนี้การค้า (300,000 × 30.7)		9,210,000
	บันทึกการซื้อวัตถุดิบด้วยอัตราแลกเปลี่ยนทันที		
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง	269,217	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	90	
	อนุพันธ์		269,307
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

ในกรณีที่กิจการเลือกกำหนดให้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าขององค์ประกอบราคาปัจจุบันของสัญญาฟอร์เวิร์ดเท่านั้น ไม่รวมองค์ประกอบของราคาล่วงหน้าในความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงและไม่ใช้วิธีการต้นทุนของการป้องกันความเสี่ยง (Cost of Hedging Approach) กิจการจะบันทึกรายการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 เป็นดังนี้แทนรายการข้างต้น

25X2		Dr.	Cr.
ก.ค.31	วัตถุดิบคงเหลือ (300,000 × 30.7)	9,210,000	
	เจ้าหนี้การค้า (300,000 × 30.7)		9,210,000
	บันทึกการซื้อวัตถุดิบด้วยอัตราแลกเปลี่ยนทันที		
25X2		Dr.	Cr.
ก.ค.31	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง	269,217	
	กำไรขาดทุน-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	90	
	อนุพันธ์		269,307
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

นอกจากนี้ในวันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 กิจการต้องมีการบันทึกรายการปรับปรุงผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของราคาปัจจุบันของอัตราแลกเปลี่ยนทันที และยอดคงเหลือของสำรองป้องกันความเสี่ยงซึ่งจะบันทึกรวมเข้าเป็นต้นทุนวัตถุดิบคงเหลือ รายการปรับปรุงพื้นฐาน (Basis Adjustment) ดังกล่าวจะปรับปรุงเข้าเป็นต้นทุนวัตถุดิบคงเหลือซึ่งถือเป็นรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง รายการดังกล่าวจะส่งผลต่อกำไรหรือขาดทุนเมื่อวัตถุดิบถูกนำมาผลิตเป็นสินค้าและนำสินค้าไปจำหน่ายในอนาคต

25X2		Dr.	Cr.
ก.ค.31	วัตถุดิบคงเหลือ	89,919	
	ส่วนของผู้ถือหุ้น-สำรองป้องกันความเสี่ยง		89,919
	วัตถุดิบคงเหลือ	29,973	
	ส่วนของผู้ถือหุ้น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า		29,973
	บันทึกรายการปรับปรุงผลขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลง ในอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าและอัตราแลกเปลี่ยนทันทีเป็นต้นทุน วัตถุดิบคงเหลือ		

ตาม TFRS 9 มีการระบุให้การปรับปรุงรายการข้างต้นเป็นรายการบังคับ เมื่อการป้องกันความเสี่ยงของรายการที่คาดการณ์ส่งผลให้เกิดการรับรู้สินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินที่ไม่ใช่หนี้สินทางการเงิน ในกรณีนี้คือเกิดการรับรู้วัตถุดิบคงเหลือ เนื่องจากการซื้อวัตถุดิบ ซึ่งแตกต่างจาก TAS39 เดิมที่รายการดังกล่าวเป็นทางเลือกไม่ได้บังคับให้บันทึกบัญชี

รายการบัญชี ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 มีการบันทึกกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนทันทีอ่อนค่าลง ทำให้จำนวนเจ้าหนี้การค้าที่จะต้องจ่ายมีมูลค่าลดลง เมื่อเทียบระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25X2 ซึ่งมีอัตราแลกเปลี่ยนทันทีเท่ากับ U.S.\$1 = 30.70 บาท ลดลงเหลือ U.S.\$1 = 29.60 บาท ดังนั้นจะเกิดกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ U.S.\$1 = 1.1 บาท ทั้งหมด U.S.\$300,000 จึงเท่ากับ 330,000 บาท

ตัวอย่างการคำนวณการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 เป็นดังนี้

อนุพันธ์ ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2	อนุพันธ์ ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2
มูลค่ายุติธรรมของสัญญาฟอว์เวิร์ด	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรม เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนทันที
จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$300,000	จำนวนเงินที่ป้องกันความเสี่ยง U.S.\$300,000
อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 29.6 บาท	อัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 29.6 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันประเมินมูลค่า 8,880,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันประเมินมูลค่า 8,880,000 บาท
จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31.2) 9,360,000 บาท	จำนวนเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันเริ่มต้นสัญญา (300,000 × 31) 9,300,000 บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (480,000) บาท	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอัตราแลกเปลี่ยนทันที (420,000) บาท
อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 1	อัตราคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน 1
มูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ (480,000) บาท	มูลค่าปัจจุบันของส่วนประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันที (420,000) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ -480,000-(119,892)	(360,108) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าปัจจุบันขององค์ประกอบของอัตราแลกเปลี่ยนทันที -420,000-(89,919)	(330,081) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	(30,027) บาท
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้าสะสม	(60,000) บาท

รายการบันทึกบัญชี ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 เป็นดังนี้

25X2		Dr.	Cr.
ก.ย.30	เจ้าหน้าที่การค้า (300,000 × 1.1)	330,000	
	กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน (300,000 × 1.1)		330,000
	รับรู้กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน		
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง	330,081	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	30,027	
	อนุพันธ์		360,108
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

ในกรณีที่กิจการเลือกกำหนดให้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าขององค์ประกอบราคาปัจจุบันของสัญญาฟอร์เวิร์ดเท่านั้น ไม่รวมองค์ประกอบของราคาล่วงหน้าในความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงและไม่ใช้วิธีการต้นทุนของการป้องกันความเสี่ยง (Cost of Hedging Approach) กิจการจะบันทึกรายการ ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 เป็นดังนี้แทนรายการข้างต้น

25X2		Dr.	Cr.
ก.ย.30	เจ้าหน้าที่การค้า (300,000 × 1.1)	330,000	
	กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน (300,000 × 1.1)		330,000
	รับรู้กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน		
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง	330,081	
	กำไรขาดทุน-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	30,027	
	อนุพันธ์		360,108
	บันทึกรายการการป้องกันความเสี่ยง		

รายการโอนกลับรายการป้องกันความเสี่ยง โดยมีการโอนกลับรายการป้องกันความเสี่ยงจากบัญชีกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยงไปที่บัญชีผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนเข้ากับกำไรขาดทุน และรายการกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้าเข้ากับกำไรขาดทุนเช่นกัน รายการโอนกลับรายการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 เป็นดังนี้

25X2		Dr.	Cr.
ก.ย.30	ผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยน	330,081	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-สำรองป้องกันความเสี่ยง		330,081
	กำไรขาดทุน-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า	30,027	
	กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น-องค์ประกอบของราคาล่วงหน้า		30,027
	บันทึกรายการโอนกลับรายการป้องกันความเสี่ยง		

นอกจากนี้ ณ วันครบกำหนดสัญญา กิจการต้องบันทึกการนำเงินบาทไปขาย เพื่อรับเงินสด U.S. Dollar ส่วนต่าง จะเป็นมูลค่ายุติธรรมของอนุพันธ์ และบริษัทต้องนำเงินสด U.S.Dollar ไปจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า ดังนั้นรายการบัญชี ณ วันที่ 30 กันยายน 25X2 เพิ่มเติม เป็นดังนี้

25X2		Dr.	Cr.
ก.ย.30	เงินสดในสกุล U.S. Dollar (300,000 × 29.6)	8,880,000	
	อนุพันธ์	480,000	
	เงินสดในสกุลเงินบาท (300,000 × 31.2)		9,360,000
	บันทึกการขายเงินสดบาทและรับเงินสดในสกุล U.S.Dollar และบันทึกตราสารอนุพันธ์ด้วยมูลค่ายุติธรรม		
	เจ้าหนี้การค้า	8,880,000	
	เงินสดในสกุล U.S. Dollar		8,880,000
	บันทึกการจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้การค้าในสกุลเงิน U.S.Dollar		

สรุปผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อรายการในงบการเงินของบริษัท ไทยวิสตู จำกัด

ผลกระทบต้องบแสดงฐานะการเงินของบริษัท ไทยวิสตู จำกัด เป็นดังนี้

1. วัตถุประสงค์คงเหลือจะมีการปรับปรุงมูลค่าด้วยการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนทันทีและผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของราคาล่วงหน้า ดังนั้นมูลค่าของวัตถุประสงค์คงเหลือเท่ากับ 9,210,000 + 89,919 + 29,973

= 9,329,892 บาท จำนวนรายการที่ปรับปรุงเพิ่มเป็นต้นทุนของวัตถุดิบ 119,892 บาท ซึ่งจะบันทึกเป็นสินทรัพย์ในบัญชีวัตถุดิบจนกว่าจะมีนำวัตถุดิบไปผลิตเป็นสินค้าแล้วมีการจำหน่ายสินค้าดังกล่าวออกไป

2. จำนวนเงินบาทที่กิจการต้องจ่ายชำระเท่ากับ $31.2 \times 300,000 = 9,360,000$ บาท

3. มูลค่าของอนุพันธ์ ณ วันครบกำหนดสัญญาเท่ากับ 0 บาท ($149,415 - 269,307 - 360,108 + 480,000$)

ผลกระทบต่อกำไรขาดทุนของบริษัท ไทยวิสดู จำกัด เป็นดังนี้

1. ส่วนประกอบขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้าที่รับรู้เข้างบกำไรขาดทุนเท่ากับ 30,027 บาท ซึ่งจะถือเป็นดอกเบี้ยจ่ายซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบของราคาล่วงหน้าตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 25X2 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 25X2

2. ผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนในงบกำไรขาดทุนซึ่งเท่ากับ $330,000 - 330,081 = (81)$ บาท

ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงินและการเปิดเผยข้อมูล

ในส่วนนี้ของบทความได้แยกเป็นการอธิบายออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงินและผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเปิดเผยข้อมูล

ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงิน

จากการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน มาถือปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการบัญชีป้องกันความเสี่ยง สามารถสรุปผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงินได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงิน

งบการเงิน	ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเงิน
งบแสดงฐานะการเงิน	<ol style="list-style-type: none"> กิจการต้องมีการจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงินโดยใช้เกณฑ์ตามโมเดลธุรกิจ (Business Model) ของกิจการในการจัดการสินทรัพย์ทางการเงินและตามลักษณะกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน การวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินภายหลังการรับรู้เริ่มแรกด้วย <ul style="list-style-type: none"> ราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized Cost) หรือ มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Fair Value through Other Comprehensive Income) หรือ มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน (Fair Value through Profit or Loss) อนุพันธ์ที่เป็นสินทรัพย์ทางการเงินจะวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน การวัดมูลค่าหนี้สินทางการเงินภายหลังการรับรู้เริ่มแรกด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย (Amortized Cost) ยกเว้น หนี้สินทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน (Fair Value through Profit or Loss) อนุพันธ์ที่เป็นหนี้สินทางการเงินจะวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน

ตารางที่ 2 ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงิน (ต่อ)

งบการเงิน	ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงิน
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	<p>รายการกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง จะแสดงเป็นรายการในงบที่แตกต่างตามประเภทของการป้องกันความเสี่ยงและประสิทธิผลของการป้องกันความเสี่ยง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม ผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ในกำไรหรือขาดทุน 2. การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดและการป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ <ul style="list-style-type: none"> • กรณีการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผล ผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น • กรณีการป้องกันความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิผล ผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ในกำไรหรือขาดทุน
งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของส่วนของผู้ถือหุ้น	<p>หากเป็นการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดและการป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ กรณีที่มีการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผล ผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง ต้องรับรู้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ดังนั้นในองค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น กิจการจะมีการแสดงยอดคงเหลือต้นงวด ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสดหรือผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศที่เกิดขึ้นระหว่างงวด และยอดคงเหลือปลายงวด</p>

ตัวอย่างของผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงิน

ตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย บางส่วน ในไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2563 ในที่นี้จะยกตัวอย่างเฉพาะการบัญชีป้องกันความเสี่ยง (Hedge Accounting) ที่ส่งผลต่อรายการในงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ซึ่งมีการแสดงสินทรัพย์อนุพันธ์และหนี้สินอนุพันธ์ในงบแสดงฐานะการเงิน ขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสดและผลกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนในตราสารทุนที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นดังนี้

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย
งบแสดงฐานะการเงิน (บางส่วน)

(หน่วย: พันบาท)

หมายเหตุ	งบการเงินรวม		งบการเงินเฉพาะกิจการ	
	31 มีนาคม	31 ธันวาคม	31 มีนาคม	31 ธันวาคม
	2563	2562	2563	2562
สินทรัพย์				
สินทรัพย์หมุนเวียน				
.....				
สินทรัพย์อนุพันธ์-ส่วนที่หมุนเวียน	15	338,966	-	-
.....				
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		233,785,180	178,646,055	62,927,900
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน				
.....				
สินทรัพย์อนุพันธ์-ส่วนที่ไม่หมุนเวียน	15	83,141	-	18,125
.....				
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		521,467,228	455,404,504	221,621,226
รวมสินทรัพย์		755,252,408	634,050,559	284,549,126
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น				
หนี้สินหมุนเวียน				
.....				
หนี้สินอนุพันธ์-ส่วนที่หมุนเวียน	15	664,191	-	84,359
.....				
รวมหนี้สินหมุนเวียน		259,632,133	197,711,110	59,661,027
หนี้สินไม่หมุนเวียน				
.....				
หนี้สินอนุพันธ์-ส่วนที่ไม่หมุนเวียน	15	1,405,788	-	-
.....				
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		249,914,443	217,467,055	82,544,376
รวมหนี้สิน		509,546,576	415,178,165	142,205,403

จากงบแสดงฐานะการเงินข้างต้นจะเห็นว่าบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย มีรายการสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินรายการใหม่ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 คือ รายการอนุพันธ์ทั้งที่แสดงเป็นสินทรัพย์อนุพันธ์ส่วนที่หมุนเวียนและไม่หมุนเวียน และหนี้สินอนุพันธ์ส่วนที่หมุนเวียนและไม่หมุนเวียนซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 กลุ่มบริษัทยังไม่มีรายการอนุพันธ์ทางการเงินไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน

**บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (บางส่วน)**

(หน่วย: พันบาท)

หมายเหตุ	งบการเงินรวม		งบการเงินเฉพาะกิจการ	
	สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม		สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม	
	2563	2562	2563	2562
กำไร (ขาดทุน) สำหรับงวด	8,493,728	5,177,014	(683,080)	946,360
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น				
<i>รายการที่อาจถูกจัดประเภทใหม่ ไว้ในกำไรหรือขาดทุนในภายหลัง</i>				
.....				
ขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยง กระแสเงินสด	(761,571)	-	(61,678)	-
.....				
รวมรายการที่อาจถูกจัดประเภทใหม่ ไว้ในกำไรหรือขาดทุนในภายหลัง	7,106,255	(406,217)	(49,342)	-
<i>รายการที่จะไม่ถูกจัดประเภทใหม่ ไว้ในกำไรหรือขาดทุนในภายหลัง</i>				
.....				
ขาดทุนจากเงินลงทุนในตราสารทุน ที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น	(1,279,206)	(47,172)	-	-
.....				

(หน่วย: พันบาท)

	งบการเงินรวม		งบการเงินเฉพาะกิจการ	
	สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม	สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม	สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม	สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม
หมายเหตุ	2563	2562	2563	2562
รวมรายการที่จะไม่ถูกจัดประเภทใหม่ ไว้ในกำไรหรือขาดทุนในภายหลัง	7,629,193	(54,073)	2,112,231	-
กำไร (ขาดทุน) เบ็ดเสร็จอื่น สำหรับงวด-สุทธิจากภาษี	14,735,448	(460,290)	2,062,889	-
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสำหรับงวด	23,229,176	4,716,724	1,379,809	946,360

ที่มา: Chareon Pokphand Foods Public Limited Company. (2020). *Financial Statements Quarter 1/2020*.

Retrieved from <https://www.cpfworldwide.com/th/investors/financial-statements>

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อยแสดงขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสดไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ซึ่งเป็นส่วนที่ใช้เครื่องมือทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และกิจการมีการแสดงขาดทุนจากเงินลงทุนในตราสารทุนที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ดังนั้นหากกิจการมีการป้องกันความเสี่ยง เนื่องจากตราสารทุนดังกล่าว กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงในตราสารทุนจะต้องแสดงไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นด้วย

นอกจากนี้ในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย (ไม่ได้แสดงตัวอย่างไว้ในบทความนี้) ในองค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้นมีการกระทบยอดรายการผลขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด และผลกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนในตราสารทุนที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น โดยแสดงยอดคงเหลือต้นงวด ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางบัญชี (สุทธิทางภาษี) รายการที่เกิดขึ้นระหว่างงวดของผลขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด และผลกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนในตราสารทุนที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และยอดคงเหลือปลายงวด

ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเปิดเผยข้อมูล

จากการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน มาถือปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ส่งผลให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของกิจการและการนำกลยุทธ์มาใช้บริหารความเสี่ยง โดยอธิบายกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงสำหรับฐานะเปิดต่อความเสี่ยงแต่ละประเภทที่กิจการตัดสินใจป้องกันความเสี่ยง และถือปฏิบัติตามการบัญชีป้องกันความเสี่ยง โดยต้องช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินประเมินได้ว่าความเสี่ยงแต่ละประเภทเกิดขึ้นได้อย่างไร กิจการบริหารความเสี่ยงแต่ละประเภทอย่างไร และกิจการบริหารฐานะเปิดต่อความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด และการเปิดเผยข้อมูลควรรวมถึง

- เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและวิธีที่กิจการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจระหว่างรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงและเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง และวิธีที่กิจการกำหนดอัตราส่วนการป้องกันความเสี่ยงและแหล่งที่มาของความเสี่ยงที่ไม่มีประสิทธิผลในการป้องกันความเสี่ยง
- เมื่อกิจการกำหนดให้องค์ประกอบความเสี่ยงที่ระบุเป็นรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง กิจการต้องให้ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ วิธีที่กิจการระบุองค์ประกอบของความเสี่ยงที่กำหนดให้เป็นรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง (รวมถึงคำอธิบายลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความเสี่ยง และรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงโดยรวม) และวิธีที่องค์ประกอบความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงทั้งจำนวน

2. ผลของการป้องกันความเสี่ยงของกิจการที่อาจมีต่อจำนวนเงิน จังหวะเวลา และความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณตามประเภทความเสี่ยง เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินข้อกำหนดและเงื่อนไขของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบต่อจำนวนเงิน จังหวะเวลาและความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ โดยเปิดเผยรายละเอียด ดังนี้

- โครงร่างของจังหวะเวลาของจำนวนเงินที่กำหนดไว้ของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและ
- ราคา หรืออัตราเฉลี่ยของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง เช่น ราคาใช้สิทธิ หรือราคาฟอร์เวิร์ด เป็นต้น

3. ผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต้องบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบตารางสำหรับจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับรายการที่กำหนดให้เป็นเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง โดยแยกตามประเภทสำหรับการป้องกันความเสี่ยงแต่ละประเภท ดังนี้

- มูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง (แยกระหว่างสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน)
- รายการรายบรรทัดในงบแสดงฐานะการเงินที่รวมเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง
- การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการรับรู้ความไม่มีประสิทธิผลในการป้องกันความเสี่ยงสำหรับรอบระยะเวลารายงานและ
- จำนวนเงินที่กำหนดไว้ของเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง รวมถึงปริมาณ เช่น กิโลกรัม หรือตัน เป็นต้น

กิจการต้องแสดงการเปิดเผยข้อมูลที่กำหนดในหนึ่งหัวข้อของหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือแสดงเป็นส่วนแยกเฉพาะในงบการเงิน แต่หากกิจการมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไว้ในรายงานอื่นแล้วและงบการเงินมีการอ้างอิงไปยังข้อมูลดังกล่าวในรายงานอื่น เช่น การวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการหรือรายงานความเสี่ยง ก็ไม่ต้องเปิดเผยซ้ำ

ตัวอย่างของผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อการเปิดเผยข้อมูล

ตัวอย่างดังต่อไปนี้เป็นการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินและการบัญชีป้องกันความเสี่ยง เนื่องจากมาตรฐานกลุ่มเครื่องมือทางการเงินเพิ่งเริ่มบังคับใช้กับงบการเงินที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นปีแรก ดังนั้นกลุ่มบริษัทจึงมีการสรุปผลกระทบจากการนำมาตราฐานกลุ่มเครื่องมือทางการเงินมาแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินในหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี ดังนี้

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย

หมายเหตุประกอบงบการเงินระหว่างกาล (บางส่วน)

สำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2563

หมายเหตุ 3 การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี (บางส่วน)

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 กลุ่มบริษัทได้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานกลุ่มเครื่องมือทางการเงินและ TFRS 16 เป็นครั้งแรก ผลกระทบของส่วนของผู้ถือหุ้นจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี มีดังนี้

(หน่วย: ล้านบาท)

	งบการเงินรวม		งบการเงินเฉพาะกิจการ	
	กำไรสะสม ยังไม่ได้จัดสรร	องค์ประกอบอื่น ของส่วนของผู้ถือหุ้น	กำไรสะสม ยังไม่ได้จัดสรร	องค์ประกอบอื่น ของส่วนของผู้ถือหุ้น
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562-ตามที่รายงานเพิ่มขึ้น (ลดลง) เนื่องจากการถือปฏิบัติตามมาตรฐาน กลุ่มเครื่องมือทางการเงิน	103,579	(21,772)	53,294	2,822
การจัดประเภทรายการและการวัดมูลค่า เครื่องมือทางการเงิน	-	6,595	-	440
ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ ทางการเงิน	(90)	-	(42)	-
ภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้อง	21	(130)	8	(88)
การถือปฏิบัติตาม TFRS 16-สุทธิภาษีเงินได้	(2,106)	-	(5)	-
	(2,175)	6,465	(39)	352
ณ วันที่ 1 มกราคม 2563-ปรับปรุงใหม่	101,404	(15,307)	53,255	3,174

กลุ่มบริษัทได้แสดงหมายเหตุประกอบงบการเงินในส่วนของอนุพันธ์ ดังนี้

การจัดประเภทรายการและการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน

ตาม TFRS 9 อนุพันธ์จะวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุน ในกรณีที่กลุ่มกิจการเลือกปฏิบัติตามการบัญชีป้องกันความเสี่ยงโดยเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ผลของการบันทึกรายการป้องกันความเสี่ยงจะถูกหักกลบกันสำหรับการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผล ผลกำไรหรือขาดทุนส่วนที่มีประสิทธิผลของอนุพันธ์ทางการเงิน เพื่อป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดจะรับรู้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหาก และจะทยอยรับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนเมื่อรายการที่ถูกป้องกันความเสี่ยงมีผลกระทบต่อกำไรขาดทุน ผลกำไรหรือขาดทุนส่วนที่ไม่มีประสิทธิผลของอนุพันธ์ทางการเงินจะรับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนทันทีที่เกิดรายการ เดิมกลุ่มบริษัทบันทึกรับรู้รายการกำไรหรือขาดทุนจากการวัดมูลค่าใหม่ของอนุพันธ์ โดยขึ้นอยู่กับประเภทรายการที่ได้ใช้อนุพันธ์ป้องกันความเสี่ยงไว้

นอกจากนี้ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย ได้เปิดเผยมูลค่าตามบัญชีและมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินไว้เพิ่มเติมในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

หมายเหตุ 15 เครื่องมือทางการเงิน (บางส่วน)

มูลค่าตามบัญชีและมูลค่ายุติธรรม

ตารางดังต่อไปนี้แสดงมูลค่าตามบัญชีและมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินรวมถึงลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม แต่ไม่รวมถึงการแสดงผลมูลค่ายุติธรรมสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินที่ไม่ได้วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม หากมูลค่าตามบัญชีใกล้เคียงกับมูลค่ายุติธรรมอย่างสมเหตุสมผล

(หน่วย: ล้านบาท)

ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563	งบการเงินรวม					ข้อมูลระดับชั้น ที่ใช้ในการวัด มูลค่ายุติธรรม
	มูลค่ายุติธรรม- ใช้การบัญชี ป้องกันความเสี่ยง	มูลค่ายุติธรรม- ผ่านกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น	ราคาทุน ตัดจำหน่าย สุทธิ	รวม	มูลค่า ยุติธรรม	
สินทรัพย์ทางการเงิน						
เงินลงทุนในตราสารทุน ที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่าน กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น						
• ตราสารทุนที่อยู่ใน ความต้องการของตลาด	-	2,842	-	2,842	2,842	1
• ตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความ ต้องการของตลาด	-	9,505	-	9,505	9,505	3
สินทรัพย์อนุพันธ์	422	-	-	422	422	2
รวมสินทรัพย์ทางการเงิน	422	12,347	-	12,769	12,769	
หนี้สินทางการเงิน						
หนี้สินระยะยาว						
• หนี้กู้	-	-	153,879	153,879	165,025	2
• หนี้กู้อนุพันธ์	-	-	3,094	3,094	3,006	2
หนี้สินอนุพันธ์	2,070	-	-	2,070	2,070	2
รวมหนี้สินทางการเงิน	2,070	-	156,973	159,043	170,101	

(หน่วย: ล้านบาท)

งบการเงินเฉพาะกิจการ

ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563	มูลค่ายุติธรรม- ใช้การบัญชี ป้องกันความเสี่ยง	มูลค่ายุติธรรม- ผ่านกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น	ราคาทุน ตัดจำหน่าย สุทธิ	รวม	มูลค่า ยุติธรรม	ข้อมูลระดับชั้น ที่ใช้ในการวัด มูลค่ายุติธรรม
สินทรัพย์ทางการเงิน						
เงินลงทุนในตราสารทุน ที่วัดมูลค่ายุติธรรมผ่าน กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น						
• ตราสารทุนที่ไม่อยู่ใน ความต้องการของตลาด	-	663	-	663	663	3
สินทรัพย์อนุพันธ์	18	-	-	18	18	2
รวมสินทรัพย์ทางการเงิน	18	663	-	681	681	
หนี้สินทางการเงิน						
หนี้สินระยะยาว						
• หุ้นกู้	-	-	92,500	92,500	100,431	2
หนี้สินอนุพันธ์	84	-	-	84	84	2
รวมหนี้สินทางการเงิน	84	-	92,500	92,584	100,515	

ที่มา: Chareon Pokphand Foods Public Limited Company. (2020). *Financial Statements Quarter 1/2020*.

Retrieved from <https://www.cpfworldwide.com/th/investors/financial-statements>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

Potin, Bortolon, and Neto (2016) ได้ตรวจสอบผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงที่มีต่อคุณภาพของข้อมูลทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูลอนุพันธ์ทางการเงินและความไม่สมมาตรของข้อมูล การวัดคุณภาพของข้อมูลทางการเงิน การบัญชี วัดจากความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจของข้อมูลทางการเงินและคุณค่าของข้อมูลกำไรที่รายงาน การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์บราซิลที่ไม่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน โดยเลือกบริษัทที่มีมูลค่าตลาดจดทะเบียนสูงสุดจำนวน 150 บริษัท ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008-2013 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 758 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า การบัญชีป้องกันความเสี่ยงก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและมีนัยสำคัญต่อความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจของข้อมูลทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลอนุพันธ์ อีกทั้งมีผลกระทบทางลบและมีนัยสำคัญต่อคุณค่าของข้อมูลกำไรที่รายงาน อย่างไรก็ตาม สำหรับผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่อความไม่สมมาตรของข้อมูลทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Krause and Tse (2016) ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงและมูลค่าของกิจการ มากกว่า 70 บทความ ผลการศึกษาจากงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การบริหารความเสี่ยงทำให้มูลค่าของกิจการเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากกิจการมีผลการดำเนินงานที่ดี ในขณะที่อัตราผลตอบแทนและความผันผวนของกระแสเงินสดลดลง กิจการที่มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้มูลค่ากิจการสูงขึ้น เนื่องจากมีผลการดำเนินงานที่ดี ต้นทุนของเงินทุนต่ำลง และลดความเสี่ยงในการเกิดภาวะล้มละลาย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษานี้ได้แนะนำให้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยง ต้นทุนของเงินทุน สภาพคล่องและมูลค่ากิจการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงของกิจการ (Enterprise Risk Management: ERM) กับมูลค่ากิจการ โดยเฉพาะกลุ่มสถาบันการเงิน

Gumb, Dupuy, Baker, and Blum (2018) ได้ศึกษาผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงินต่อพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interviews) กับผู้จัดการฝ่ายการเงินของบริษัทในฝรั่งเศสจำนวน 48 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความกังวลในเรื่องความผันผวนต่อกำไรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้จัดการฝ่ายการเงินให้ความสำคัญกับการป้องกันความเสี่ยง นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของกระบวนการในการระบุเครื่องมือทางการเงินที่เข้าเงื่อนไขการบัญชีป้องกันความเสี่ยงถือเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่ง แม้ว่าผู้จัดการฝ่ายการเงินจะให้ความสำคัญกับกำไรตามเกณฑ์คงค้าง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ให้ความสำคัญกับกระแสเงินสดด้วย ซึ่งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศควรตระหนักถึงความกังวลในความผันผวนของกำไรของผู้จัดการถือเป็นปัจจัยหลักในการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยง โดยเฉพาะการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดที่มีการรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือทางการเงินไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น เพื่อลดผลกระทบของความผันผวนของกำไร

Sticca and Nakao (2019) ตรวจสอบความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดและโอกาสในการหลีกเลี่ยงผลขาดทุน โดยการตั้งพักผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น เพื่อให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์บราซิล ระหว่างปี ค.ศ. 2010–2017 ซึ่งใช้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 ผลการศึกษาพบว่า ระดับของฐานะเปิดต่อความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนภายใต้วิกฤตการณ์ทางการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เกิดขึ้นใหม่ เช่น บราซิล ก่อให้เกิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด เพื่อตั้งพักรายการผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ผลการศึกษายังพบว่าความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับของความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและระดับที่ค่าเงินตราต่างประเทศอ่อนค่าลง ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด เพื่อหลีกเลี่ยงการรับรู้ผลขาดทุนแทนที่การลดความผันผวนของค่าเงิน ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ Gumb et al. (2018) นอกจากนี้ การเลือกใช้การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางภาษี โดยการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดจะเกิดจากพฤติกรรมของบริษัทที่ยินดีจะรับภาระภาษี (Tax-Aggressive) มากกว่าการประสพผลขาดทุน

Malaquias and Zambra (2020) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักบัญชีในประเทศบราซิลและชิลีจำนวน 115 คน เกี่ยวกับความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินในรายงานประจำปี ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้มีความเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการเงินภายนอกและการบริหารงานภายในองค์กร ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีมีความคิดเห็นว่าการบัญชีสำหรับอนุพันธ์ การบัญชีป้องกันความเสี่ยง การวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินมีความซับซ้อน นอกจากนี้ระดับการศึกษาและเพศส่งผลต่อระดับความคิดเห็นที่มีต่อความซับซ้อนของการบัญชีสำหรับอนุพันธ์ ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ การเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับพนักงานบัญชี รวมถึงการเพิ่มการเรียนการสอนในเรื่องการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินในระดับชั้นปริญญาตรี

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะเห็นประโยชน์ของการใช้เครื่องมือทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยง ซึ่งจะเห็นว่าการบัญชีป้องกันความเสี่ยงช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจของข้อมูลที่รายงานในงบการเงิน อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน เรื่อง เครื่องมือทางการเงินมีความซับซ้อนและเข้าใจยาก ซึ่งในประเด็นนี้อาจถือเป็นข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความนี้มีการอธิบายความสำคัญของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง วัตถุประสงค์ของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ความหมายของอนุพันธ์ ประเภทของอนุพันธ์ที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง รายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง การเข้าเงื่อนไขการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ตัวอย่างการบันทึกบัญชีการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด รวมถึงอธิบายผลกระทบของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงต่องบการเงินและการเปิดเผยข้อมูล ตัวอย่างงบการเงินของกิจการที่ใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีป้องกันความเสี่ยงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน การแสดงมูลค่าตามบัญชีและมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง

จากบทความดังกล่าวจะเห็นถึงความซับซ้อนของการบัญชีสำหรับการป้องกันความเสี่ยงทั้งในเรื่องวิธีการบันทึกบัญชี การคำนวณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน การแยกองค์ประกอบของราคาล่วงหน้าและราคาปัจจุบันสำหรับสัญญาฟอรัเวิร์ด อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างในบทความยังไม่ได้ครอบคลุมถึงการบันทึกบัญชีสัญญาสิทธิหรือสิทธิทางเลือก (Options) ที่ต้องมีการคำนวณมูลค่าที่แท้จริงและมูลค่าตามเวลา ดังนั้นนักบัญชีจึงต้องเตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจในหลักการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงแนวคิดด้านการเงินเกี่ยวกับแบบจำลองที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน เช่น Black-Sholes Model ในการคำนวณมูลค่าสิทธิทางเลือก อีกทั้งบริษัทจำเป็นต้องมีการปรับระบบฐานข้อมูล ระบบบัญชีเพื่อรองรับกับการบันทึกบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

นอกจากนี้ คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีไทย ควรตระหนักว่าบริษัทจดทะเบียนมีการใช้เครื่องมือทางการเงินในการลดความผันผวนของกำไร นอกจากการป้องกันความเสี่ยง โดยเฉพาะการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด เนื่องจากกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดจะรับรู้ไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นแทนการรับรู้ในกำไรขาดทุนโดยตรง ซึ่งในประเด็นนี้อาจจำเป็นต้องทำการวิจัยเพิ่มเติมกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อหาคำตอบในประเด็นดังกล่าวในอนาคต

REFERENCES

- Chareon Pokphand Foods Public Limited Company. (2020). *Financial Statements Quarter 1/2020*. Retrieved from <https://www.cpfworldwide.com/th/investors/financial-statements>
- Gumb, B., Dupuy, P., Baker, C.R., & Blum, V. (2018). *The impact of accounting standards on hedging decisions*. *Accounting, Auditing, & Accountability Journal*, 31(1), 193–213. DOI:10.1108/AAAJ-03-2016-2448
- Krause, T.A., & Tse, Y. (2016). Risk management and firm value: Recent theory and evidence. *International Journal of Accounting and Information Management*, 24(1), 56–81. DOI: 10.1108/IJAIM-05-2015-0027
- Malaquias, R.F. & Zambra, P. (2020). Complexity in accounting for derivatives Professional experience, education and gender differences. *Accounting Research Journal*, 33(1), 108–127. DOI: 10.1108/ARJ-11-2017-0192
- Potin, S.A. Bortolon, P.M., & Neto, A.S. (2016). Hedge accounting in the Brazilian stock market: Effects on the quality of accounting information, disclosure, and information asymmetry. *Revista Contabilidade & Financas*, 27(71), 202–216. DOI: 10.1590/1808-057x201602430
- PricewaterhouseCoopers. (2017). In depth: Achieving hedge accounting in practice under IFRS9. Retrieved from <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/achieving-hedge-accounting-in-practice-under-ifrs-9.pdf>
- Rojanasukarn, V., & Srijunpetch, S. (2018). *Accounting for Financial Instruments*. Bangkok: TNP. Press.
- Sticca, R.M. & Nakao, S.H. (2019). Hedge accounting choice as exchange loss avoidance under financial crisis: Evidence from Brazil. *Emerging Markets Review*, 41, 1–19. DOI: 10.1016/j.ememar.2019.100655
- Thailand Federation of Accounting Professions. (2019). *Thai Financial Reporting Standard 7 Financial Instruments: Disclosures*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/94713>
- Thailand Federation of Accounting Professions. (2019). *Thai Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/94713>

